

ב"ה
אין ליכט
פון תורה
ספר
קב הישר
שמיני
אידיש

826

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשס"א לפ"ק

בעזרת השם יתברך

פרק נא-נב

• שמיני •

איין די פרקים ווערן ערקלערט:

ווען דער מענטש הייליגט זיך, ווערן זיינע איברים אָנגערופן "מחנה שכינה". - די גרויסקייט פון לערנען תורה פֿאַרן שלאָף, און דאָס זאָגן קריאת שמע מיט כוונה און מקבל זיין יסורים באהבה. - די גאַנצע וועלט איז משועבד אונטער די מצוות עשה און מצוות לא תעשה פון דער תורה.

ווי ווייט מען דאַרף זיין געוואָרענט פון די צבועים וואָס פֿאַרשטעלן זיך פֿאַר ערלעכע אידן. - אַ מעשה פון פסיקתא. - דער מענטש וואָס וויל נישט הנאה האָבן פון אַנדערע מענטשנים געלט, איז דער אמתיער צדיק.

רבי חיים פלאג'י ז"ע, שרייבט וועגן דעם ספר "קב הישר": יעדער זאל לערנען אינעם ספר "קב הישר", ווי אויך אנזאגן זיינע קינדער זיי זאלן אזוי טאן. ער אליין פלעגט יעדן מוצאי-שבת לערנען אינעם "קב הישר".

אוצר של יראת שמים

ב. כי אם את ה' אלוהיכם תיראו והוא יציל אתכם מיד כל אויביכם (מלכים ב' יז, ט) - העצה היחידה איך להציל את עם ישראל מהפחד הגדול - במצב הנורא שלנו מהמלחמות של כל העולם כולו נגד עם ישראל

הנאולה תלוי-ה בנשים צדקניות כמ"ש (סוטה יא): בזכות נשים צדקניות נאלו אבותינו ממצרים. וכמו שהיתה גאולה ראשונה גם כן תהיה גאולה אחרונה (קב הישר פ' פ"ב) וכמ"ש אשה יראת ה' היא תהלה (משלי לא, ל).

העצה הזאת: ללמוד ולומר ולהכניס בלבנו כל יום פסוקי ועניני יראת שמים, שמצווה לירא את ה' הנכבד והנורא היא אחת מתרי"ג מצוות והיא מצווה תדירית, שבכל עת דגע שיחזור ליראה את ה' מקיים מצוה דאורייתא, (פלא יועץ), ועיקר המצווה הוא לפחד מן העונש, שעני"ז יסוד מן הרעה, ועני"ז שאנחנו נכניס בלבנו אהבתו ויראתו יתברך שמו, כמו שאנחנו מתפללים בכל יום, ויחד ללבנו לאהבה וליראה את שמו, עני"ז הקב"ה יתנהג אתנו ג"כ במידה כנגד מידה שלא נצטרך לפחד משום אחד בעולם רק מפני הקב"ה ית"ש. כמו שאמר שלמה המלך החכם (משלי טז ז), "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו" (חובת הלבבות פ"ד). וראה מ"ש באורחות חיים להרא"ש, "לבטוח בה' בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית, ובזה תקיים בלבבך היחוד השלם בהאמין בו כי עיניו משוטטות בכל הארץ, ועיניו על כל דרכי איש, ובוחן לב וחוקר כליות – וזה יסוד כל התורה כולה. ובזכות זה נזכה בקרוב ממש ל"שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקינו בתורתך, ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות"

דעו אפילו אם יש לך תורה ומעשים טובים, אם אין לך יראת שמים לא שוה כלום

ליום הדין. אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא, (שבת לא:). (יא).

1. את אלוהים אני ירא (בראשית מב, יח).
2. ועתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך (דברים י', יב, קב הישר פרק צ').
3. ליראה את ה' אלוהינו כל הימים לחיותינו כהיום הזה (דברים ו' כד).
4. את ה' אלוהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק (דברים י' כ).
5. מי יתן וזהה לבכם זה ליראה אותי כל הימים (דברים ה' כו).
6. יראת ה' היא אוצרו (ישעי' לג, ו, ברכות לג:).
7. ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י').
8. סמך מיוחד כשרי וממשפטיך יראתי (קית, קב).
9. סוף דבר הכל נשמע את האלוהים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם (קהלת יב, יג).
10. אמר רבא בשעה שמכניסין האדם לדין אומרים לו נשאת ונתת כאמונה, קבעת עיתים לתורה, עסקת בפרי' ורבי', ..צפית לישועה..אפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא, (שבת לא:).
11. אמר רבי יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא בשביל שהבריות יראו מלפניו (שבת לא:).
12. אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד (שבת לא:).

נא לפרסם הידיעה הזאת בכל העולם כולו, בבתי בתי מדרשים, בישיבות ובבתי ספר לחינוך לבנות ובכל בית ובית.

וכל המזכה את הרבים וזכה לבנים צדיקים, וניצל מכל גזירות קשות.

אינהאלט

פון פרקים נ"א - נ"ב

- א. אין פרק נ"א ווערט ערקלערט: אַז ווען אַ מענטש איז מקדש זיינע איברים רהט די שכינה אויף אים.....ה
- ב. זיי מיר מזכה צו זיין אַ שטול פאַר דער שכינה.....ה
- ג. מען דאַרף מדקדק זיין צו זאָגן קריאת שמע מיט גרויס כונה.....ה
- ד. די רמ"ח איברים און שס"ה גידין פון דעם מענטש זענען קעגן די רמ"ח מצוות עשה און שס"ה מצוות לא תעשה.....ו
- ה. אויב דער מענטש נעמט אָן יסורים באַהבה, זענען די יסורים מטהר דעם גוף און מאַכן אים הייליג.....ו

פרק נ"א

אין דעם פרק ווערט דערקלערט: ווען אַ מענטש איז מקדש זיינע איברים רהט די שכינה אויף אים

א. כתיב, עס שטייט (דברים כג, טו) "וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ" און דיין מחנה זאל זיין הייליג, ווי מלאכים און די כתות און מחנות פון דער שכינה זענען דאך אַוודאי הייליג, אַזוי אויך דאַרף דער מענטש הייליגן זיינע גלידער און זיין לייב, ווייל אַז דער מענטש הייליגט זיין גוף און זיינע גלידער, ווערן זיינע גלידער ממש אַנגערופן מחנה שכינה. און אויף זיי ווערט געזאָגט דער פסוק (ויקרא כב, לב) "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" און איך וועל ווערן געהייליגט צווישן די קינדער פון ישראל, (שמות כה, ח) "וְנִשְׁכַּנְתִּי בְּתוֹכְכֶם" און איך וועל רוען צווישן זיי. אויב אָבער דער מענטש גייט אין אַ נישט גוטן וועג ברענגט ער זיך אַריין צו דער מחנה פון דער סטראַ אַחראַ ח"ו.

זיי מיר מזכה צו זיין אַ שטול פאַר דער שכינה

ב. על כן, דעריבער זאל זיין שגור אין די מיילער פון מענטשן דער קורצע תפילה "רְבֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, זְכַנֵּי לְהִיּוֹת כְּסֵא לְשְׁכִינָה" זיי מיר מזכה צו זיין אַ שטול פאַר דער שכינה, ווייל אַז דער גוף איז הייליג ווערט ער אַ שטול פאַר דער שכינה, ווייל די שכינה רהט אויף אים און דאָס איז גלייך ווי ער איז אַ שטיל פאַר איר. אָבער אַז דער מענטש פאַרקומט זיינע וועגן, איז ח"ו פאַרקערט, ער ווערט אַ שטול פאַר דער סטראַ אַחראַ ח"ו.

מען דאַרף מדקדק זיין צו זאָגן קריאת שמע מיט גרויס כונה
דער מענטש זאל מדקדק זיין אַז קריאת שמע זאל ער זאָגן יעדע וואָרט מיט גרויס כונה, ווייל אין קריאת שמע איז פאַרהאַנען רמ"ח תיבות,

צוויי הונדערט און אַכט און פּערציג ווערטער, קעגן די רמ"ח אברים,
די צוויי הונדערט און אַכט און פּערציג גלידער וואָס דער מענטש האָט.

די רמ"ח אברים און שס"ה גידין פון דעם מענטש זענען קעגן די רמ"ח מצוות עשה און שס"ה מצוות לא תעשה

ג. ואיתא, און עס שטייט אין זוהר, (דף נט, ע"א) אַז יעדער מענטש
וואָס ליינט קריאת שמע ווי עס דאַרף צו זיין, איז יעדער
וואָרט משפיע אויף אַן אַנדערן אבר, אָבער אויב ער ליינט קריאת שמע
אַן כּונה, דאָס מיינט, זיין האַרץ טראַכט אַנדערע זאַכן, און דאָס האַרץ
ווייסט נישט וואָס דער מויל זאָגט, ציט אַרויף יעדע אבר חס ושלום
אויף זיך די סטראָ אַחראַ, און דעריבער קומען קראַנקייטן און ווייטאַגן
אויף מענטשן, ווייל זיי זענען נישט נזהר צו ליינען קריאת שמע מיט
כּונה. אין ספר כלי חמדה, פרשת בראשית (דרוש ב, ד"ה והנה) שטייט,
אַז די רמ"ח אברים און שס"ה גידין פון דעם מענטש זענען קעגן די
רמ"ח מצוות עשה און שס"ה מצוות לא תעשה, אַזוי אויך די לענדער
און ערטער פון דער וועלט, זענען קעגן די רמ"ח מצוות עשה און
שס"ה מצוות לא תעשה.

אויב דער מענטש נעמט אָן יסורים באַהבה, זענען די יסורים מטהר דעם גוף און מאַכן אים הייליג

ד. ואמרו, און די פריערדיגע חכמים האָבן געזאָגט, די ערד וואָס איז
אונטער דעם מזל עקרב, איז איבער געגעבן אונטער די
ממשלה פון מצוות מילה, און אַ מופת דערצו איז, אַז עקדיסן ווען זיי
בייסן איינעם לייגט מען אויף דעם ביס אַ אבר הברית פון אַ קינד וואָס
האָט נאָך נישט געזעען קיין "קרי", וועט דער ווייטאַג תיכף
אפגעשטילט און די סכנה גייט אַוועק. און נאָך אַ וואונדערליכע
סגולה, אַז ווען אַ קינד ווערט געבוירן זאָל מען לייגן אין זיין מויל אַן
אבר הברית פון אַ קינד וואָס האָט נאָך נישט רואה קרי געווען, וועט ער
ניצול ווערן פון חולי נכפה ר"ל. נאָך זאָלסטו וויסן, אַז די יסורים וואָס

קומען אויפן מענטש, און דער מענטש נעמט עס אָן באַהבה, זענען די יסורים מטהר דעם גוף און מאַכן אים הייליג.

ה. והענין, און דער ענין ווערט ערקלערט אין זוהר, פרשת שלח לך (דף קסח, ע"א) אַז די נשמה פון אַ מענטש איז צוגעגליכן צו אַ ליכט, און די טבע פון אַ ליכט איז, אויב עס ברענט נישט ריכטיג צעשאַקלט מען עס אַביסיל, ברענט עס שוין גאַנץ גוט, און דאָס איז דווקא ביי אַ גוטע ליכט, אָבער אויב עס איז אַ שלעכטע ליכט, דאָס מיינט, אַז עס איז געמאַכט פון שלעכטע חלב, איז נאָך ערגער, אויב מען צעשאַקלט עס, ווערט עס גאָר פאַרלאָשן, אַזוי אויך, אַז דער מענטש זינדיגט און די נשמה קען נישט לייכטן אין זיין גוף ווי עס דאַרף, שיקט גאָט ברוך הוא אויף אים יסורים וואָס זיי צעשאַקלן אים, און אַז ער נעמט אָן די יסורים באהבה, לייכט שוין די נשמה אין אים ווי עס באַדאַרף צו זיין. אָבער אַז ער איז נישט מקבל באהבה, איז ער אַפילו נישט זוכה, אַז די נשמה זאָל אין אים לייכטן ווי זי האָט געלייכטן אין אים פאַר די יסורים. און די יסורים טוען זיך שטאַרקן איבער אים און איבלן אים, און דער דין ווערט דערוועקט אויף אים, ביז ער נידערט אין טיפן גרוב פון דעם גיהנם, אָבער דער וואָס פאַרכט זיך פאַר גאָט, דערוועהלט זיך בעסער אויס אין לעבן און איז מקבל די יסורים באַהבה, דעמאָלטס איז אים גוט אין עולם הזה און עולם הַבְּאֵן.

פרק נ"ב

אין דעם פרק ווערט דערקלערט: דער מענטש זאל זיך היטן פון פאלטשע מענטשן וואָס זעען אויס ווי "פרושים" - ערליכע.

א. שלמה, שלמה המלך עליו השלום האָט געשריבן אין משלי (קהלת ז, טז-יז), דו זאלסט נישט זיין צו פרום, און אזוי אויך האָבן אונזערע חכמים זכרונם לברכה געזאָגט אין מסכת סוטה (כב, יב), זיי געוואָרנט פון די שווינדלער וואס מאכן א פרומע אנשטעל צו די פרומע לייט און טוען די שלעכטע מעשה פון זמרי און ווילן שר אַזוי ווי פנחס און ווען דו זעהסט אַ מענטש וואָס דאַווענט מיט כונה און גייט אַ גאַנצן טאָג אין תפילין מיינסטו אַז ער איז זיכער אַן איש כשר ווייל ער איז שטענדיג עוסק אין מלאכת שמים אָבער ס'איז גאָר נישט געדרונגען ווייל דו ווייסט נישט וואָס ער טראַכט אין זיין האַרץ.

איך זאָג דיר אַז דו זאלסט זיך היטן פון די מענטשן וואָס זענען צו פרום, ווייל זיי ווייזן זיך פאַר מענטשן ווי זיי זענען חסידים אָבער זייער האַרץ איז פוהל מיט אומווערדיגקייט

ב. ובא וראה, קום און זעה, וואָס איך האָב געהערט אַ מעשה: דאָס עס איז געווען איין אַלטער מענטש וואָס ער איז געווען אַ גרויסער עושר, און ער האָט נישט געהאַט נאָר איין בן יחיד זייער אַ שיינער און זייער אַ קלוגער. ויהי היום, פאַר זיין שטאַרבן, האָט ער גערופן זיין זון, און האָט אים צוואה געלאָזט. מיין זון זאלסט וויסן, איך לאָז דיר איבער אַ ירושה פיל געלט און גרויסע אוצרות, און אין דיין לעבן וועסטו האָבן אַלעס גוטס, איך זאָג דיר אַז דו זאלסט זיך היטן פון די מענטשן וואָס זענען מאסקירט און זיי פראווען פרומקייט מער ווי די טבע פון מענטשען, צו פרום, ווייל זיי ווייזן זיך פאַר מענטשן גלייך ווי זיי זענען חסידים אָבער עס איז פארהאַנגען שבע

תועבות בלבם. און היט זיך פון איין "וַצְדִקְתָּךְ" (דעם סארט פרומער רופט מען "וַצְדִקְתָּךְ"), און דען וועט דיר גוט זיין און צו דינע קינדער ביז אייביג, און דער אַלטער איז געשטאַרבן.

זי ווייזט זיך אַרויס ווי אַ "וַצְדִקְתָּךְ"

ג. ואחר כך, דערנאָך, האָט דער בחור גענומען אַ אַרימע יתומה פֿאַר איין ווייב, ווייל זי איז אים וואויל געפעלן, ווייל זי איז זייער שיין געווען, און נאָך דער חתונה האָט ער זיך זייער געפרייט מיט זיין ווייב, און אים האָט זיך געדאַכט אַז זיין ווייב איז אַ צנועה און איין פרומע. אין פיר פינף יאָר אַרום, האָט דער מאַן געזאָגט צו זיין ווייב, קום מיט מיר שפּאַצירן אין מאַרק, האָט זיין ווייב צו אים געזאָגט איך וויל נישט גיין, טאַמער וועל איך קוקן אויף פרעמדע מענער, און פרעמדע מענער וועלן קוקן אויף מיר, וועל איך זיי ברענגען צו איין עבירה. האָט איר מאַן זיך געטראַכט זי ווייזט זיך אַרויס ווי אַ "וַצְדִקְתָּךְ". ער האָט זיך דערמאַנט אין זיין פּאָטער'ס צוואה, און האָט געשוויגן, און איז אַליין געגאַנגען שפּאַצירן אויפ'ן מאַרק.

זיין ווייב האָט נישט געוואוסט אַז ער האָט אַ שליסל צו יעדן צימער

וואָס האָט געטאָן דער מענטש, אַ האַלב יאָר אַרום נאָך די מעשה, האָט ער געלאָזט מאַכן צו יעדן צימער פון זיין הויז צוויי שליסלעך, און האָט זיין ווייב געגעבן איין שליסל פון יעדן צימער, און איין שליסל האָט ער זיך גענומען, און זיין ווייב האָט נישט געוואוסט אַז ער האָט אַ שליסל צו יעדן צימער.

נעם דעם שווערד און שטעך מיינ מאַן

ד. ויהי היום, אַמאָל האָט דער מאַן געזאָגט צו זיין ווייב אַז ער דאַרף גיין אין אַ ווייטן וועג קויפן סתורה. זאָל זי אים אָנגרייטן שפייז פאַרן וועג. און אַזוי האָט זי געטאָן, ווייל זי האָט

געמיינט אַז ער וועט פֿאַרן אין אַ ווייטן וועג, דעם אַנדערן טאָג איז ער אַוועק געפֿאַרן, האָט זי טאַקע געמיינט אַז ער איז אַוועק געפֿאַרן ווייט. אָבער ער האָט עס געטאָן מיט ערמה. ווען ער איז געווען אַ האַלב מייל פֿון שטאָט, האָט ער געזאָגט פֿאַר דעם בעל עגלה ער זאָל מיט אים צוריקפֿאַרן אין שטאָט אַריין, און איז נישט געגאַנגען צו זיין הויז נאָר ער איז געפֿאַרן, וואו אַלע סוחרים פֿאַרן אַריין, און אַז עס איז געוואָרן טונקל איז ער געגאַנגען צו זיין הויז און האָט געעפענט די ערשטע טיר פֿון זיין הויז מיט זיין שליסל און איז אַזוי געגאַנגען פֿון איין שטוב צום אַנדערן ביז ער איז געקומען צו דעם שטוב פֿון זיין ווייב, האָט ער דערווישט אַז זיין פֿרוי לאַכט אַרום מיט אַ גוי. ווי די פֿרוי האָט געזען אַז איר מאַן איז דאָ אין צימער, האָט זי געזאָגט צו דעם מענטש נעם דעם שווערד און שטעך מיין מאַן, האָט דער מאַן מורא געהאַט, און איז אַרויס געלאָפֿן אויפֿן גאַס, און פֿון פֿיל צער איז ער געגאַנגען און האָט זיך געלייגט אין מאַרק און דאָרט איינגעשלאָפֿן. אין דער זעלבע נאַכט איז ביים מלך פֿון שטאָט גע'גנב'עט געוואָרן אַן אוצר, און דער גנב האָט צוגענומען אַלע אבנים טובות פֿון דעם מלך. איז געווען אַ גרויס געשריי אין דעם מלך'ס פֿלאַץ.

ה. וצוה המלך, האָט דער מלך געהייסן, מען זאָל זוכן אין די וועגן און אין די הייזער, אפשר וועט מען די גנבים געפינען. זענען די שלוחים געגאַנגען אין האַבן געזוכט אין שטאָט, און האַבן געפֿונען ווי דער עושר ליגט אויף דער גאַס און שלאָפֿט, האַבן זיי געטראַכט דאָס איז אַוודאי דער גנב און האַבן אים געכאַפֿט. מען האָט גע'פסק'נט מען זאָל אים פֿריער שטאַרק פֿייניגען, און דערנאָך זאָל מען אים הענגען.

דער איז אויך פון די "וַצְדִקְתָּךְ"

בשעת מען האָט אים געפֿירט הענגען, איז אַ גלח מיט אים געגאַנגען, און דער גלח האָט אים געפֿירט אין איין גאַס

וואָס דאָרט איז געווען מיסט, און ווערעם זענען אַרויס געגאַנגען פון דער ערד, האָט דער גלח געזאָגט צום תליין, ער זאָל דעם מענטש פירן אַרום די ווערעם כדי ער זאָל מיט די פיס נישט צוטרעטן די ווערעם, ווייל די תורה האָט געוואָרענט אַז מען זאָל זיך דערבאַרעמען אויף אַלע באַשעפענישן (תהילים קמה, ט), דערפאַר דאָרף מען אויף די ווערעם רחמנות האָבן. האָט דער מענטש זיך געטראַכט אין זיין האַרץ, דער איז אויך פון די "נְצַדְקָתְךָ".

וואָס פאַר אַ שייכות האָסטו מיט דעם גלח, אַז איר זאָלט ביידע גנב'ענען

ז. **אמר האיש**, האָט דער מענטש געזאָגט צום מלכות באַאמטע, איך וועל אייך זאָגען דעם אמת אַז איך מיט דעם גלח האָבן צוזאַמען געטאָן די גניבה אין הויף פון מלך. האָבן די שומרים דעם מענטש געכאַפט, און דער מלך האָט געהייסן זוכן אין אַלע שטיבער פון גלח און מען האָט דאָרט געפונען די גניבה. האָט דער מלך געפרעגט דעם עושר וואָס פאַר אַ שייכות האָסטו מיט דעם גלח, אַז איר זאָלט ביידע גנב'ענען. האָט דער מענטש דערציילט דעם מלך די גאַנצע מעשה ווי דער פאַטער האָט אים צוואה געלאָזט ער זאָל זיך דערווייטערן פון איין "נְצַדְקָתְךָ" און וואָס עס האָט זיך געטראָפן מיט זיין ווייב, און אויך ווי ער האָט געזען דעם גלח איז איין "נְצַדְקָתְךָ", דערפאַר האָט ער זיך נוקם געווען אין אים. האָט דער מלך אויסגעפאַרשט זיין ווייב, האָט זי מודה געווען דעם אמת. האָט דער מלך געהייסן דעם מאַן פון די פרוי אַהיים לאָזן, און צו זיין ווייב האָט ער געהייסן, איר קאַפּ אַראָפּנעמען, און די גלח געהייסן הענגען, און אַזוי האָט מען געטאָן.

ח. **נלמד מזה**, פון דער מעשה קען מען לערנען אַז דער מענטש זאָל זיך נישט פאַרלאָזן אויף דעם וואָס ער זעט אַ מענטש איז זייער פרום, ווייל ער ווייסט נישט וואָס ביי אים אין האַרץ

ליגט. נאָר דעם כלל נעם דיר, דער וואָס וויל נישט נהנה זיין פון זיין
 חבר'ס געלט און אַוודאי נישט קיין גזילה אָדער גניבה געלט, און זיין
 משא ומתן איז באמונה, דער איז בוודאי אַ צדיק, אָבער אַז ער קושט די
 תפילין און דאַווענט זייער פרום און זיין משא ומתן איז נישט באמונה,
 מוז מען זיך פון אים דערווייטערן מיט יעדע סאַרט דערווייטערונג. די
 עיקר יראה און פרומקייט איז נאָר אין געלט, און דער מענטש וואָס
 האַנדעלט ערליך מיט מענטשן, און קען ביישטיין דעם נסיון פון געלט,
 דער איז אַ רעכטער צדיק. און אויף אים שטייט אין פסוק (תהלים קכח,
 ב) "יְגִיעַ כְּפִידָּ כִּי תֹאכַל", "אַשְׁרֵיךְ" בְּעוֹלָם הַזֶּה, "וְטוֹב לָךְ" בְּעוֹלָם
 הַבָּא", אַז די וועסט עסן פון דיין "יְגִיעַ כְּפִידָּ" און וועסט נישט וועלן
 יענעמ'ס, "אַשְׁרֵיךְ" בְּעוֹלָם הַזֶּה" איז דיר וואויל אויף דער וועלט,
 "וְטוֹב לָךְ" בְּעוֹלָם הַבָּא" און אויף יענער וועלט וועט דיר אויך גוט זיין.

